

УДК 655.3/5

ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСНУВАННЯ ТЕХНІЧНОГО ЕЛЕКТРОННОГО НАУКОВОГО ЖУРНАЛУ

О. П. Чорний, С. С. Романенко

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600, Україна. E-mail: svetrom@list.ru

Надано аналіз розвитку, нормативні засади створення електронних видань та їх класифікацію. Досліджено напрями розвитку наукових Інтернет-публікацій. Визначено складові елементи електронного видання, його беззаперечні переваги перед друкованим виданням. Досліджено сучасний стан розвитку технічних електронних наукових видань в Україні та запропоновано перспективні форми наукової комунікації для створення власного наукового електронного видання.

Ключові слова: електронне видання, Інтернет-публікація, Інтернет-комунікації, інформаційний ресурс.

ОБОСНОВАНИЕ ЦЕЛЕСООБРАЗНОСТИ СОЗДАНИЯ ТЕХНИЧЕСКОГО ЭЛЕКТРОННОГО НАУЧНОГО ЖУРНАЛА

А. П. Черный, С. С. Романенко

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского
ул. Первомайская, 20, г. Кременчуг, 39600, Украина. E-mail: svetrom@list.ru

Представлен анализ развития и нормативные основы создания электронных изданий, приведена их классификация. Исследованы направления развития научных Интернет-публикаций. Определены составляющие элементы электронного издания, его неоспоримые преимущества перед печатным изданием. Исследовано современное состояние технических электронных научных изданий в Украине и предложены перспективные формы научной коммуникации для создания собственного научного электронного издания.

Ключевые слова: электронное издание, Интернет-публикация, Интернет-коммуникации, информационный ресурс.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Всесвітня комп'ютерна мережа Інтернет є величезним інформаційним ресурсом, без якого робота науковців, викладачів ВНЗ, інженерів і студентів у даний час стає малоефективною. Інтернет дозволяє не тільки вести наукове листування в електронному вигляді, а також ефективно здійснювати пошук необхідних матеріалів, оперативно публікувати результати своїх досліджень.

Інтернет – це віртуальне утворення, яке нікому не належить, оскільки є об'єднанням величезної кількості незалежних глобальних і корпоративних мереж. Інтернет не має ні політичних уподобань, ні територіальних кордонів, він робить інформацію доступною незалежно від того, де ви знаходитесь, де живете, яка ваша національна приналежність і яких поглядів ви дотримуетесь.

Сьогодні електронне видання оснащено широким діапазоном методів та засобів для створення повноцінного інформаційного продукту з багатьма можливостями.

Електронні видання кардинально відрізняються від друкованих своєю специфікою надання інформації. Прикладом цього є застосування, починаючи з останнього десятиліття ХХ ст., мультимедійних компонентів, звукового супроводження, використання відеофрагментів, а також анімаційних елементів в основній частині видання. До того ж електронні видання відрізняються від друкованих безпрецедентною швидкістю розповсюдження інформації, що в них міститься, тим самим активно витісняючи

загальноприйняті паперові носії (книги, підручники, журнали, препринти тощо) як основні джерела інформації.

Технології електронної комунікації сприяли появі нової форми наукової публікації – публікації, що розвивається у часі, яка дає автору можливість оперативно вносити зміни до опублікованої в Інтернеті роботи (публікація в режимі online). Це дозволяє істотно прискорити появу «виправлених», «доповнених», «перероблених» версій електронних видань і перетворити електронне видання в еволюціонуючий, «живий» електронний ресурс. Завдяки новим технологіям інтернет-видання включає в себе й елементи інтерактивної взаємодії автора з користувачем інформації (читачем) засобами електронної пошти.

Наукові співробітники все частіше використовують Інтернет для публікації й презентації результатів своєї роботи та використовують електронні джерела для своїх досліджень. Тому Інтернет-публікація стала фактом наукового життя. Опублікування електронного документа не потребує багато коштів, тексти дослідників, доступні в режимі online, найбільш цікаві з точки зору наукової новизни й актуальності. Також надзвичайно важливим є той чинник, що науковцеві не обов'язково діставатися протилежної сторони земної кулі, аби ознайомитися з тим чи іншим текстом. Не слід забувати також про студентство, яке становить більшу частину користувачів світової мережі й постійно зацікавлене у наукових матеріалах навіть найрідкіснішої тематики.

Електронні видання віднесені до пріоритетних галузей у багатьох країнах світу, зокрема в країнах Європейського Союзу. Їх розвиток фінансується чисельними програмами. Одна з них, п'ятирічна програма технологій інформаційного суспільства IST («Information Society Technologies») [1], виконувалася з 1995 по 1999 рр., друга – п'ятирічна програма розвитку створення й використання мультимедіа, INFO2000, – закінчилася 2005 року [2]. Програма розвитку інформаційного суспільства в Європі PROMISE («PROMoting the Information Society in Europe») [3] розпочата першого січня 1998 р. Інша ініціатива, названа «Європа, Інформаційне суспільство для всіх», розпочата Європейською Комісією восьмого грудня 1999 р. [4]. Про електронні документи та застосування їх у науковій та практичній роботі в Америці, наприклад, почали говорити на офіційному рівні ще наприкінці 80-х років ХХ ст. [5]. Починаючи з 2000 р., в рамках підтримуваної урядом програми з інтерактивними електронними журналами близько десяти років працює спеціальна служба OCLC (Online Union Catalog), яка економічно підтримує університетські видавництва й сама виступає як видавець наукових видань, у тому числі електронних. Так, у Фінляндії з 1996 по 2000 рр. реалізовувалася розрахована на п'ять років дослідницька програма з електронним видавничим і друкарським процесами, з фінансуванням близько 60 млн. фінських марок [6]. Необхідно відзначити, що в Україні перші кроки в напрямку державної підтримки електронного видавництва та електронних видань зроблено на початку ХХІ ст., про це свідчать дослідження співробітників бібліотек [7], праці науковців [8] та виробничі стандарти [9].

В Україні сьогодні діє чимало електронних видавництв, чий рівень професійного виконання продукту відповідає світовому. Не виникає сумніву й те, що українські електронні видання на сьогодні є конкурентоспроможним і якісним продуктом. Метою даної роботи є аналіз сучасного стану, перспектив електронних наукових журналів та перспективи створення власного видання такого формату.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Виходячи із зазначеної мети, були окреслені наступні завдання:

- дати визначення сучасним електронним виданням, їх класифікацію;

- визначити, чи є Інтернет-публікація науковою публікацією;
- дослідити напрями розвитку Інтернет-публікацій;
- визначити складові елементи електронного видання;
- дослідити сучасний стан розвитку технічних електронних наукових видань в Україні;
- визначити перспективні форми наукової комунікації для створення власного наукового електронного видання.

Електронні видання

Перші друковані наукові журнали почали з'являтися в другій половині сімнадцятого століття, починаючи з 1665 р. [10], через 200 років після винаходу друкарського верстата. Електронні ж журнали виникли всього через 20 років після того, як довели свою життєздатність електронні публікації й почалося обговорення варіантів доступу до них. Перші друковані журнали дозволили вести хронологію розвитку науки, винахідницької діяльності та наукових досліджень. У той час технологія друкарства здавалася вченим такою ж прогресивною й корисною, якими представляються сучасним дослідникам електронні технології. Поступово журнальні статті стали тіснити книги як основний спосіб надання вченими результатів досліджень і відкриттів.

У 1970-і роки у світі журналів з'явилася новинка: кілька журналів стали виходити на комп'ютерних стрічках або гнучких дисках. Але разом з цим виникли й проблеми: передплатники на ці нові журнали повинні були мати комп'ютери одного типу й користуватися тим же програмним забезпеченням, що й видавництва. Удосконалення обладнання або програмного забезпечення однієї із сторін означало, що:

- попередні (архівні) випуски могли стати нечитабельними;
- неможливість відтворити графічні зображення й складні малюнки робило непридатним для використання таких журналів у науковій сфері;
- мультимедійні файли залишалися перспективою віддаленого майбутнього.

Тому до часів певної стандартизації технічного та програмного забезпечення електронних видань цей вид видання залишався експериментальним, перехідним.

Ера електронних журналів по-справжньому настала з початку 1990-х рр. і незабаром викликала революцію у виробництві серіальних видань. Автори, бібліотеки, видавництва стали розглядати даний носій інформації як перспективний для втілення своїх прагнень та задумів. Наприклад, на початку 1993 р. Асоціація наукових бібліотек (Association of Research Libraries – ARL) почала вести електронний список під назвою New Jour, який можна було отримати по безкоштовній підписці в онлайн-режимі. Кожен запис у ньому є лише назвою електронного журналу та його електронною адресою, і на той час у списку було надано тисячу журналів, приблизно 10 % з яких були науковими. Уже 1998 р. їх перелік нараховував більше п'яти тисяч. Зараз New Jour розмістилася в Університеті Пенсільванії, нараховує більше трьох тисяч постійних користувачів, нещодавно опублікувала восьму редакцію довідника ARL електронних журналів, інформаційних бюлетенів та професійних груп.

Спроби визначити поняття «Електронне видання» робляться вже досить давно – перше офіційне визначення було дано в міжнародному стандарті ISO 9707 1991 року: «документ, що публікується у формі і доступний для споживачів (у тому числі видаються файли даних і прикладне програмне забезпечення)». У наведеному визначенні ключовим є слово «машинозчитуваний» [12]. У цьому принципова відмінність електронного видання від традиційного, друкованого: для того, щоб прочитати перенесений на оптичний компакт-диск текст літературного твору, необхідно спеціальний пристрій. Однак дане визначення недостатньо точно й не в повній мірі відповідає сучасності, бо поняття «електронне видання» несе в собі набагато більшу кількість обумовлених об'єктів. Зміни в підходах до визначення

даного поняття видно вже з орієнтованого на електронні видання ГОСТ 7.83–2001 [13], який дає наступне визначення: «електронне видання: електронний документ (група електронних документів), що пройшов редакційно-видавниче опрацювання, призначений для розповсюдження в незмінному вигляді й має вихідні відомості».

Можна зазначити, що електронне видання – самостійний закінчений продукт, що містить інформацію, надану в електронній формі, і призначений для тривалого зберігання й багаторазового використання невизначеним колом користувачів, всі копії якого відповідають оригіналу. Під самостійністю тут розуміється можливість використання продукту незалежно від його виробника (зокрема через мережу Інтернет). Закінченість продукту означає незмінність інформації, що міститься в ньому протягом певного часу й усі копії якого відповідають оригіналу, наявність необхідної ідентифікації, а також відповідальності й прав авторів, укладачів, видавців та інших осіб [14]. Електронна форма подання інформації визначається як спосіб фіксації інформації, при якому вона допускає зберігання, обробку, розповсюдження й пред'явлення користувачеві за допомогою засобів обчислювальної техніки.

Зазначені моменти є важливими відмінними ознаками будь-якого електронного видання. Тобто видання з визначенням «електронне» повинно мати форму кодування, доступну для безпосередньої роботи з ЕОМ, та виступає засобом (середовищем) комунікаційного акту, воно має поширюватися між його учасниками й повинно містити деяку закінчену інформацію.

Запропоноване визначення дає деяку загальну характеристику електронним виданням, проте реальний стан справ набагато складніший, оскільки електронні видання стають предметом наукових досліджень у все більшій кількості галузей – від соціології та бібліографії до електроніки. Кожна галузь науки вбачає під цим терміном щось своє, відображаючи аналізований об'єкт зі свого особистого погляду. Розібратися з галузями застосування таких видань і реалізованих за допомогою них функцій допомагає їх класифікація.

Класифікувати об'єкти такої багатогранної системи, як електронні видання, надзвичайно складно: безліч сторін проблеми породжує безліч критеріїв класифікації. Багато науково-дослідних інститутів та інформаційний центр пропонують класифікацію на основі призначення видань [15, 16], що явно недостатньо. ГОСТ 7.60–90 надає термінологію видів видань як різновидів документа, при цьому використовуються наступні ознаки:

- цільове призначення;
- ступінь аналітико-синтетичної переробки інформації;
- знакова природа інформації;
- матеріальна конструкція;
- обсяг видання;
- склад основного тексту;
- періодичність;
- структура видання;
- характер видання тощо.

На рис. 1 зображено основне різноманіття класифікаційних критеріїв електронних видань, причому наведено далеко не всі з них. Для деяких виділених класів можна привести подальшу типізацію.

Головна функція електронного видання, як і любого видання, – це підтримка спілкування. Багато вчених віддають перевагу науковим мережам, публікують у них свої роботи, і це відкриває до їх робіт більш широкий і дешевий доступ іншим дослідникам.

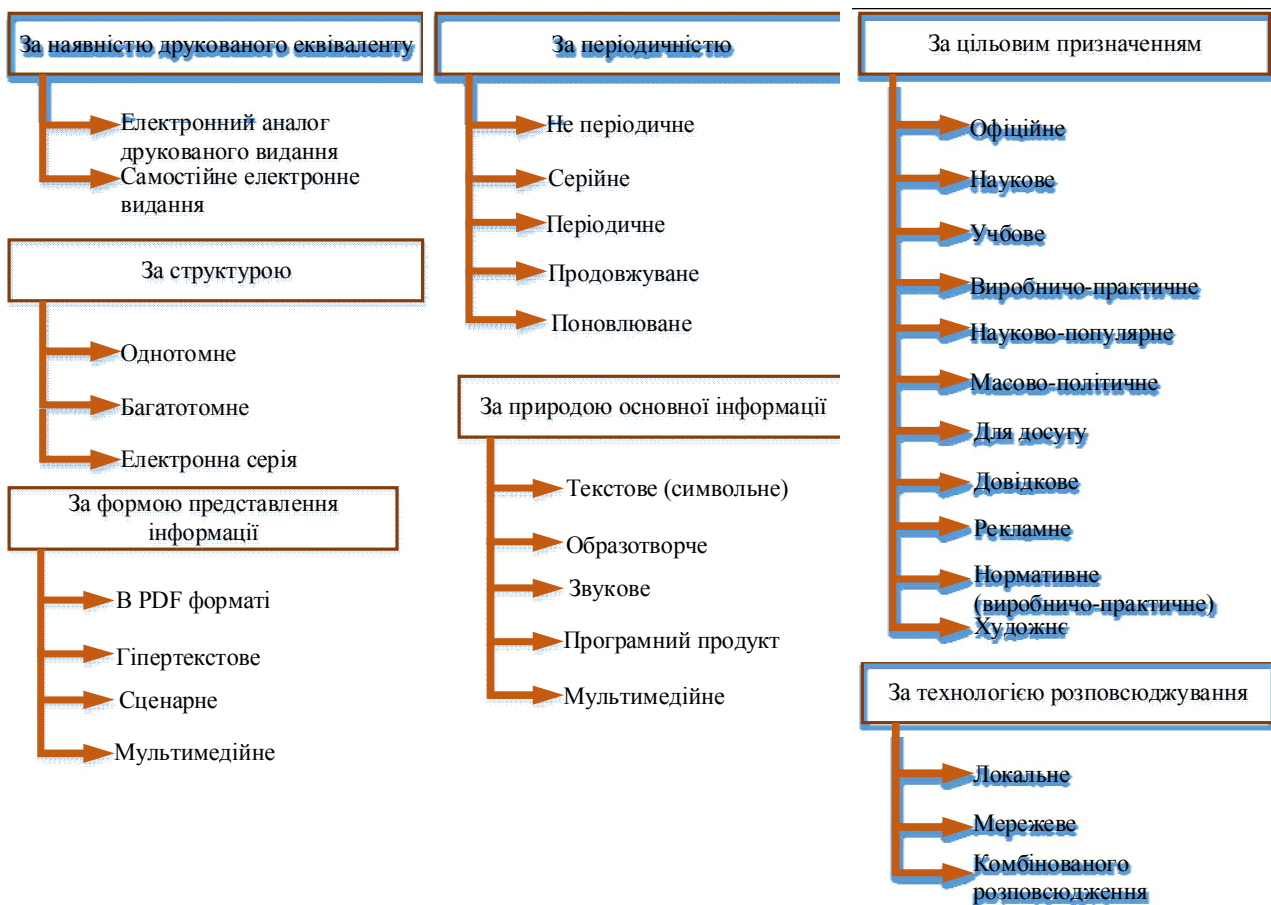

Рисунок 1 – Класифікація електронного видання

Ніхто не може сказати, яким стане світ електронних періодичних видань через 10 років, та, враховуючи усе вищезазначене, беззаперечним стає той факт, що електронні видання з'явилися, щоб залишитися. Настав час і нам шукати нові шляхи налагодження наукових комунікацій, усвідомити ті позитивні елементи електронного доступу до наукової інформації, що відрізняються від традиційних форм та понять, які надзвичайні можливості надають сучасні комунікаційні технології.

Інтернет-публікація

Для наукового співробітника публікація є свого роду звітом про виконану роботу та отримані результати. Через публікації вчені дізнаються про роботу та досягнення своїх колег. Сформувалися й досить ефективно працюють механізми, що стимулюють наукових співробітників публікуватися у наукових виданнях. В університетах при висуненні співробітників на нові посади та атестації дивляться на список друкованих наукових праць. Так, наприклад, згідно з п. 2.1 Положення «Про присвоєння вчених звань «професор і доцент» Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського» [17], вимоги до присвоєння вчених звань передбачають наявність у претендента не менше 30-ти наукових і навчально-методичних праць, у тому числі не менше 10 наукових праць у фахових виданнях за переліком Вищої атестаційної комісії (ВАК) протягом останніх п'яти років.

Вища атестаційна комісія при розгляді й затвердженні дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук [18, 19] звертає увагу на наявні у автора публікації у виданнях із затвердженого списку:

п. 2.1. За темою дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук необхідна наявність не менше 20 публікацій у наукових (зокрема електронних) фахових виданнях України та інших держав, з яких:

не менше чотирьох публікацій у виданнях іноземних держав або у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз;

не більше п'яти публікацій в електронних наукових фахових виданнях;

п. 2.2. За темою дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук необхідна наявність не менше п'яти публікацій у наукових (зокрема електронних) фахових виданнях України, з яких:

не менше однієї статті у виданнях іноземних держав або у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз;

одна зі статей може бути опублікована в електронному науковому фаховому виданні.

Згідно з діючим ДСТУ 3017–95 [20], публікацією є «документ, доступний для масового використання». Таким чином, стаття, яка з'явилася у вільному доступі в Інтернеті, є публікацією. В орієнтованому на електронні видання ДСТУ 7157:2010 [21] надано наступне визначення: «електронне видання – електронний документ (група електронних документів), що пройшов редакційно-видавничу обробку, має вихідні відомості та призначений для розповсюдження в незмінному вигляді». Таким чином, можна вважати фактом публікації появу на офіційному сайті наукового видання статті, яка пройшла «редакційно-видавничу обробку». Відповідно до регламенту наукових видань, інформація, що розміщується на сайті, попередньо проходить рецензування та корегування відповідальними особами.

Згідно з п. 5 ДСТУ 4861:2007 [22], у виданні повинні бути надані вихідні відомості; для електронних видань основними елементами вихідних відомостей є:

надзаголовкові дані;

відомості про автора (авторів) та інших осіб, які брали участь у створенні електронного видання;

назва;

підзаголовкові дані;

вихідні дані;

випускні дані;

класифікаційні індекси УДК, ББК і авторський знак;

вид видання за цільовим призначенням;

міжнародні стандартні номери: Міжнародний стандартний номер серіальних видань – ISSN;

бібліографічний опис;

анотація;

знак охорони авторського права (©).

Більшість перерахованих елементів допускають факультативне використання. В обов'язковому порядку потрібно зазначати авторів (інших фізичних та юридичних осіб, що брали участь у створенні електронного видання) і назву виданого матеріалу, що цілком природно й звично для наукового працівника, який публікує статтю. Крім того, обов'язково зазначаються вихідні дані видання, а саме: складова частина вихідних відомостей, що включає дані про місце випуску видання, ім'я видавця й рік випуску видання.

Знову звернімося до ДСТУ 3017–95 [20], який класифікує видання за цільовим призначенням і визначає, зокрема: «наукове видання: видання, що містить результати теоретичних і (або) експериментальних досліджень, ...», тобто якщо науковий співробітник підготував статтю про свої наукові дослідження, то стаття набуде статусу наукового видання в силу свого змісту без будь-яких додаткових зусиль з боку автора.

Тепер ми знаємо, як потрібно оформляти статтю для публікації в Інтернеті, щоб вона повною мірою відповідала визначенню «наукова публікація». У рамках невеликого тренінгу можна зайти на офіційний сайт електронного наукового журналу «Інформаційні технології і засоби навчання» (ІТЗН) і переглянути, як оформлюється типова електронна наукова публікація (рис. 2). ІТЗН – це наукове рецензоване електронне видання, що постачає читачам контент у миттєвому відкритому доступі, режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt# UIF4odJT63A>.

The screenshot displays the website for 'ІТЗН | Інформаційні технології і засоби навчання'. The page features a blue header with the journal's name and ISSN Online: 2076-8184. A navigation menu includes 'ГОЛОВНА', 'ПРО ЖУРНАЛ', 'УВІЙТИ', 'ЗАРЕЄСТРУВАТИСЯ', 'ПОТОЧНИЙ ВИПУСК', 'АРХІВИ', 'АНОНСИ', and 'КОНТАКТИ'. The main content area shows the title of an article: 'ТЕХНОЛОГІЯ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІА У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ТЕХНІЧНОГО ВНЗ ІНЖЕНЕРНО-БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ'. Below the title is an abstract and a list of keywords. The article is categorized under '1. ВСТУП'. On the right side, there is a 'ПРО АВТОРА' section for Nataliia V. Dubinina, an 'ASPIRANTKA' of the Odessa National Pedagogical University, and a 'SEARCH / ПОИСК' field. At the bottom right, there is a 'Viewers' section showing statistics for various countries: UA (2,218), US (270), RU (139), IN (85), and ID (58). The page also includes a '2,967 Visitors' badge and a world map.

Рисунок 2 – Вікно перегляду наукової публікації

Напрями розвитку Інтернет-публікацій

Останнім часом у зв'язку зі стрімким розвитком мережі Інтернет з'являється все більше електронних наукових публікацій, доступ до яких є безкоштовним для користувачів. Численних видавців таких публікацій відносять до руху «Вільний доступ» (Open Access) [24]. У його рамках виділяють два основних напрями, які образно називають Green Road (Зелений шлях) і Golden Road (Золотий шлях).

Перший напрям об'єднує прихильників так званого «самоархівування», які підтримують зусилля дослідників з публікації своїх власних робіт у вільному доступі в Інтернеті, що не виключає паралельну публікацію їх у традиційних виданнях. Зазвичай необхідні кошти для цього виділяються організаціями, в яких працюють вчені, або організаціями, що видають гранти. Найвідоміший і найбільш об'ємний, понад 430 000 статей, архів таких публікацій – автоматичний електронний архів статей та препринтів з фізики, математики, інформатики, механіки, астрономії та біології.

Другий напрям розвиває альтернативні моделі видання наукових публікацій, насамперед журналів і матеріалів конференцій, у рамках яких всі витрати несуть видавці, а

для кінцевого користувача доступ до публікацій безкоштовний. Для фінансування цих моделей також залучаються грантові кошти та кошти наукових організацій. Найбільш відомі програми «Золотого шляху» – «Open Access» Інституту Відкрите Суспільство та Public Library of Science. У даний час існує більше 3000 наукових журналів, які працюють на принципах відкритого доступу, що складає близько 10 % всіх рецензованих наукових журналів, які виходять у всьому світі. Ці журнали перераховані на сайті Directory of Open Access Journals, і близько третини з них проіндексовані на рівні статей.

Дані про журнали відкритого доступу знаходяться у найбільш представницькому виданні з періодики – Ulrich's International Periodicals Directory, статті з них індексуються в багатьох пошукових системах, у тому числі найбільших у світі пошукових системах Google і Scirus, остання орієнтована виключно на наукову інформацію в мережі Інтернет. За даними за 2005 рік 239 журналів відкритого доступу були включені в список з 9000 ретельно відібраних журналів, які складають основу аналізу цитування й імпаکت-фактору журналів [23].

Важливу роль у пропаганді відкритого доступу зіграли проведені його прихильниками дослідження впливу надання публікацій у відкритий доступ на індекс цитування цих публікацій. Результати цих досліджень надано на веб-сайті CiteSeer (citeseer.ist.psu.edu). На прикладі дослідження цитування близько 120000 доповідей, зроблених на конференціях з певної тематики, було переконливо показано, що в останні роки доповіді, викладені у відкритий доступ, цитувалися в інших публікаціях у кілька разів частіше, ніж доповіді, доступ до яких надавався за плату.

На підставі цілеспрямованих досліджень [24] можна зробити важливі висновки:

з кожним роком все більше цитуються електронні статті, відкриті для безкоштовного доступу;

середня кількість бібліографічних посилань на друковану статтю – 2,74; середня кількість посилань на безкоштовну електронну – 7,3, або у 2,6 рази більше, ніж на друковану;

якщо взяти процентне співвідношення друкованих та безкоштовних електронних статей по роках, а потім усереднити отримані результати на інтервалі 1989–2000 рр., то виявиться, що електронні статті цитуються в 4,5 рази частіше друкованих і це співвідношення швидко зростає.

Як приклад можна навести дані індексування електронного наукового журналу «Інформаційні технології і засоби навчання» (ІТЗН), про який згадувалося раніше. Журнал індексується в наступних реферативних базах даних (рис. 3):

11 баз даних країн Європи: Національна реферативна база даних «Україніка наукова» (Україна); Український реферативний журнал «Джерело» (Україна); Journals for Free (Португалія); IndexCopernicus (Польща); Universal Impact Factor {UIF}; IF(2012) = 0.6632, OneSearch (Великобританія); Directory of Open Access Journals (Швеція); Academic Journals Database (Швейцарія); Scirus, Elsevier B.V. (Нідерланди); PBN Polska Bibliografia Naukowa (Польща); The search in public archives of Ukraine;

сім баз даних країн північної Америки: Google Академія (США); WorldCat (США); ULRICHSWEB™ Global Serials Directory (США); Electronic Journals Index (США); NewJour (США); Journal finder (США); getCITED (Канада);

три бази даних країн Азії: Directory Of Research Journal Indexing (Індія); Petra Christian University Journal Directory (Індонезія); Research Bible (Японія).

Журнал внесено до каталогів 10 найбільших бібліотек східної та західної Європи, Північної Америки, Австралії та Океанії.

es/view/map#.UIGmHtJT63B

ISSN Online: 2076-8184

ІТЗН | ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ЗАСОБИ НАВЧАННЯ

ГОЛОВНА ПРОЖУРНАЛ УВІЙТИ ЗАРЕЄСТРУВАТИСЯ ПОТОЧНИЙ ВИПУСК АРХІВ
АНОНСИ КОНТАКТИ

Користувач
Логін:
Пароль:
 Запам'ятати мене

МОВА

СПОВІЩЕННЯ
• Діалогіка
• Парадигмати

ІНФОРМАЦІЯ
• Для читача
• Для автора
• Для бібліотекаря
• Для редактора
• Інформаційний лист
• Поштові розд. етикетки

2,367 Visitors
2 Apr 2013 - 14 Oct 2013

SEARCH / ПОИСК

Advanced / Расширенный
By Author / по Автору

CHANGE

Viewers

UK	2,222
US	271
RU	139
UA	85
DE	58

54,520 pageviews
94 flags
v7: FLAG counter

DRJI

OPEN JOURNAL SYSTEMS

Головна » Індексування журналу

Індексування журналу

Щоб перейти до бази даних, натисніть на точку

Журнал індексується в наступних реферативних базах даних:

Європа

- Національна реферативна база даних "Україніка наукова", Україна
- Український реферативний журнал "Джерело", Україна
- Journals for Free, Польща
- IndexCopernicus, Польща
- Universal Impact Factor (UIF): IF(2012) = 0.6632
- OneSearch, Великобританія
- Directory of Open Access Journals, Швеція
- Academic Journals Database, Швеція
- Scopus, Elsevier B.V., Нідерланди
- PBN Polska Bibliografia Naukowa, Польща
- The search in public archives of Ukraine

Північна Америка

- Google Academics, США
- WorldCat, США
- ULRICHSWEB™ Global Serials Directory, США
- Electronic Journals Index, США
- NewJour, США
- Journal finder, США
- getCITED, Канада

Азія

- Directory Of Research Journal Indexing, Індія
- Petra Christian University Journal Directory, Індонезія
- Research Biola, Яваві

Журнал внесений до каталогів наступних бібліотек:

Європа

Східна Європа

- Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, Україна
- Database Národní knihovny ČR, Чеська Республіка

Рисунок 3 – Індексування електронного журналу ІТЗН

Висновки очевидні: з кожним роком вчені проводять все менше часу в бібліотеках і все більше черпають інформацію з Інтернету. У цих умовах кожен вчений повинен зрозуміти, що для визнання його ідей, гіпотез, наукових результатів і адекватної їх цитованості світовим науковим співтовариством недостатньо друкованих публікацій та публічних виступів, потрібно подбати про те, щоб розмістити їх в Інтернеті, привернути до них увагу й зацікавити гранично широку цільову аудиторію [25].

Коли ми говоримо про публікації, то найчастіше маємо на увазі закінчений текст, зафіксований на папері. У силу звичного уявлення таке ставлення до публікації цілком зрозуміле. Друкована публікація існує в незмінному вигляді до тих пір, поки автор не підготує й не опублікує нову редакцію свого твору. Залежно від типу та обсягу редакційних змін нове видання отримує статус «виправлене», «доповнене», «перероблене» та ін.; такі

визначення видів видань за повторності випуску визначені ДСТУ 3017–95 [20]. Повторні випуски друкованого видання можуть з'являтися через кілька місяців чи кілька років після виходу чергової редакції видання.

Якщо публікація розміщена в Інтернеті й автор не втратив з нею зв'язок, то редакційні зміни автор може вносити з довільною періодичністю. Тим самим у нього з'являється можливість протягом тривалого періоду часу оперативно розвивати свій науковий матеріал, збагачувати його новими аргументами, видаляти застарілі факти, виправляти неточності, знаходити нові повороти теми тощо.

Інтернет породив новий жанр наукової публікації, який раніше практично був відсутній у «паперовому» світі, – публікацію, що розвивається в часі.

Як зазначає професор, доктор фізико-математичних наук М.М. Горбунов-Посадов [26], насправді ця публікація є твором, що розвивається у часі: автор постійно змінює її з різних причин. Але на сайті статті є важливий натяк на цю обставину: на початку статті вказується дата останнього оновлення. У той же час читачам даної роботи було б цікаво дізнатися, в якому напрямку розвивалася стаття, що нового додалося за період, що минув з моменту опублікування чергової версії тексту. І автору, напевно, став би в нагоді апарат опису причин зміни статті, описи внесених змін.

В Інтернеті матеріал статті частіше надається у вигляді гіпертекстової структури. Популярність гіпертексту пояснюється не тільки запропонованим користувачеві новим технічним прийомом переходу за гіперпосиланням, а мабуть і тим, що гіпертекст відображає стиль людського мислення, що природним чином організовується у вигляді семантичної мережі [27]. Посилання в гіпертекстовій структурі можуть активізувати й елементи мультимедіа: графіку, звук, відео, анімацію, інтерактивні моделі й т.ін. Всі ці елементи можуть з успіхом використовуватися у наданому матеріалі наукової статті. Таким чином, електронна публікація стає сайтом або міні-порталом, присвяченим певній темі.

Науковий Інтернет – це не тільки середовище для читання інформації, але й механізм спілкування. У «паперовому» світі комунікація автора з читачами здійснювалася як поодинокі випадки, за допомогою поштового зв'язку. Технології ж електронної комунікації роблять спілкування автора з читачами більш активним. Популярною формою спілкування в Інтернеті стала електронна пошта. За наявності на сайті адреси електронної пошти автора зацікавлений відвідувач зможе зав'язати з автором переписку у будь-який момент. Ще одна важлива форма взаємодії – підписка на новини або події, що відбуваються на сайті. Будь-який відвідувач сайту публікації може залишити там свою електронну адресу, в результаті чого він починає автоматично отримувати електронні сповіщення про події, що відбуваються на сайті. Підписка виводить Інтернет-публікацію на абсолютно новий, недосяжний для друкованого видання рівень оперативного оповіщення про вихід не лише нового, поточного номеру видання, а також «виправлених», «доповнених» та «перероблених» видань.

Інтернет-публікації, які розвиваються в часі, зрозуміло, не вкладаються в ДСТУ 3017–95 [20], що орієнтовано на друковану продукцію, оскільки, як зазначалося раніше, електронний документ повинен мати «незмінний вигляд» видання. Можливо, такі публікації більш близькі до положень ДСТУ 4861:2007 [22], що регламентує бібліографічний опис електронних ресурсів, в якому зазначається: «електронні ресурси являють собою електронні дані (інформацію у вигляді чисел, букв, символів або їх комбінацій), електронні програми (набори операторів або підпрограм, які забезпечують виконання певних завдань, включаючи обробку даних) або поєднання цих видів в одному ресурсі...».

Таким чином, до ужитку вченого входить поняття «науковий електронний ресурс», що успадковує й розширює поняття «наукова публікація» [26, 27]. Можливо, саме розміщені в Інтернеті електронні ресурси, що розвиваються, незабаром стануть основними видами наукових публікацій.

Складові елементи електронного видання

Якщо для звичайного друкованого видання формат характеризує його ширину й висоту, то в електронному виданні формат описує те, яким чином у файлі надана інформація. У даний час для сучасних і якісних електронних видань використовуються два основні формати, а саме:

PDF (Portable Document Format), розроблений фірмою Adobe, є розвитком і вдосконаленням відомого видавничого формату опису сторінок документів Post Script,

HTML (Hyper Text Markup Language) – гіпертекстова мова розмітки сторінок, за допомогою якого створено велику кількість електронних документів, у тому числі – абсолютну більшість видань, циркулюючих у середовищі Інтернет.

Головною перевагою обох форматів [6] є можливості розміщення в тексті видання гіперпосилань, за якими здійснюються швидкі переходи як у середині даного видання, так і на інші документи. Зокрема, за допомогою гіперпосилання можна зв'язатися з автором або видавцем по електронній пошті, переглянути літературні джерела, на які посилаються в даному виданні, завантажити ілюстрацію, що пояснює сенс деякого текстового фрагмента, і багато іншого.

Більшість електронних матеріалів, що циркулюють у мережі Інтернет, надано в HTML-форматі. Формат досить компактний і, поряд з текстом, дозволяє включати у видання ілюстрації й мультимедійні фрагменти. Основу HTML-документів складають звичайні текстові файли, окремі символи в яких надані в ASCII-кодуванні. Ці файли доступні для перегляду й редагування в будь-якому редакторі текстів. Відмінністю HTML-видання від звичайного тексту є те, що в них присутні спеціальні команди – теги, які вказують правила форматування документа. Недоліком цього формату є чутливість до використовуваних у виданні шрифтів: відсутність потрібного шрифту на комп'ютері користувача викликає труднощі при перегляді документа, пов'язані з необхідністю заміни відсутньої шрифтової гарнітури.

Іншим основним форматом для електронних документів є PDF, розроблений у 1993 р. фірмою Adobe. Як говорить сама назва, він робить документи «portable», тобто документи можуть проглядатися незалежно від програм, в яких вони підготовлені, й незалежно від використовуваних шрифтів і комп'ютерів. PDF дозволяє подолати цей бар'єр. Так уперше відкрилася можливість поширювати на нематеріальних носіях (дискетах і компакт дисках) і через Інтернет виконані в графічному режимі документи, зокрема, оригінал-макети видань. При цьому гарантується повна ідентичність. Це робить PDF-формат надзвичайно корисним не тільки для художніх і наукових електронних видань, але й для комерційних і рекламних документів. У США PDF-формат став основним для поширення урядових матеріалів.

Спочатку формат PDF був запропонований як альтернатива друкованим документам, засіб для організації «безпаперового офісу». Перегляд таких документів повинен бути організований за допомогою універсальних засобів, незалежно від програм, в яких вони підготовлені, і встановлених на даному комп'ютері шрифтів. Формат PDF може розглядатися як компактний формат електронної документації. Практично вся документація різноманітних програмних пакетів поширюється на компакт-дисках у цьому форматі. Нарешті, цей формат зберігає всю інформацію для вивідних пристроїв, тобто може служити для зберігання оригіналу й роздрукування за замовленням. Порівняно з форматом опису документів PostScript формат PDF має ту перевагу, що він є сторінково-орієнтованим, тобто описує кожен сторінку окремо. Це різко спрощує виведення окремих сторінок.

PDF підтримує різні види компресії зображень, тексту й графіки, що дозволяє зменшувати розмір конкретних фрагментів файлу за допомогою найбільш відповідних для цього алгоритмів, одночасно дозволяючи використовувати гіпертекстові зв'язки. Фірма

Adobe розробила й комплект програмного забезпечення для створення, перегляду, редагування й роздрукування PDF-файлів.

Відомо, що видавництва й поліграфісти дуже обережні при включенні ілюстрацій, особливо кольорових, у тиражовані книги [6]. Це пов'язано з тією обставиною, що ілюстрації вимагають спеціальної обробки, в тому числі – растрування, а кольорові ще й кольороподілу, в результаті чого ускладнюється й дорожчає виробництво видання.

В електронних виданнях цієї проблеми не існує, оскільки абсолютна більшість комп'ютерів забезпечена кольоровими моніторами й програмними засобами для відтворення ілюстративного матеріалу. Тому в електронних виданнях варто використовувати таку кількість ілюстрацій, яка потрібна для найкращого сприйняття й розуміння матеріалу, причому ця величина завжди більше, ніж у виданнях, тиражованих друкарським способом. Ілюстративний матеріал містить на кілька порядків більше інформації, ніж текст, що займає той же самий простір на сторінці, й набагато ефективніше впливає на почуття людини. Швидкість сприйняття ілюстративної інформації також багаторазово вище, ніж швидкість сприйняття тексту. Це пов'язано з особливостями візуального сприйняття інформації людиною. Зорові образи у вигляді графічних об'єктів сприймаються цілком і безпосередньо заносяться в довгострокову пам'ять, без проміжного перетворення в поняття, як це відбувається з текстом.

Невід'ємною частиною багатьох електронних видань є звуковий супровід, що може бути авторським текстом або ремарками, шумовими ефектами, які ілюструють події, що відбуваються, й які роблять їх опис реалістичнішим [6]. Звук може синхронно супроводжувати включені у видання відеокадри або анімацію. Швидкість сприйняття людиною звукової інформації має той же порядок величин, що й для тексту. Однак одночасна робота з текстовою й звуковою інформацією не тільки збільшує загальну швидкість сприйняття, але й сприяє більш довготривалому її запам'ятовуванню, ймовірно, в результаті утворення певних асоціативних зв'язків.

Всі ми дивимося телебачення, однак телевізійне мовлення майже на всіх каналах ведеться в аналоговому форматі. Цифровий формат, який використовується в комп'ютерному відео, відрізняється незрівнянно більш високою якістю відтворення й роздільною здатністю, але вимагає великого обсягу пам'яті для зберігання відеоінформації й високої пропускної здатності для її відтворення з необхідною частотою кадрів. Тому набагато частіше, ніж відеофрагменти, в електронних виданнях використовується комп'ютерна мультиплікація або прості анімаційні файли [6]. Вони дуже часто зустрічаються на різних web-сторінках, причому в багатьох випадках використовуються як реклама. Однак така мультиплікація може з успіхом використовуватися для ілюстрації послідовності виконання технологічних операцій, роботи поліграфічних машин і комплексів і навіть послідовності виконання операцій у комп'ютерних програмних пакетах. У всіх перерахованих випадках анімація відіграє допоміжну роль, сприяючи наочності опису відповідних процесів і кращому розумінню й запам'ятовуванню їх опису. Цифрове комп'ютерне відео може успішно використовуватися лише на комп'ютерах з процесором і відеокартою високої продуктивності, що забезпечують швидкість проходження інформаційних потоків, які досягають, а іноді й перевищують 1 Гб/с.

Переваги електронних публікацій

Підсумовуюче усе вищезазначене, можна з упевненістю сказати, що електронні наукові видання мають свої беззаперечні переваги. Тому багато дослідників, включаючи вчених зі світовим ім'ям, що входять до редколегії відомих журналів, поряд зі звичайними

публікаціями в паперовій формі паралельно викладають свої роботи в електронному вигляді в Інтернеті [28]. Це пояснюється низкою причин, які ми наведемо нижче.

Електронні публікації з'являються дуже швидко – практично відразу з моменту розміщення публікації в Інтернеті – й індексуються великими пошуковими системами при розміщенні на добре відвідуваних web-сайтах через один–два тижні, а іноді протягом декількох днів, що особливо важливо для пріоритетних робіт. Статті в журналах зазвичай виходять не раніше, ніж через шість місяців після того, як вони прийняті, а дуже часто цей процес займає більше року.

Охоплюється істотно більше коло читачів [29, 30] з багатьох країн світу, якщо електронні публікації розміщені на відомих і добре відвідуваних web-сайтах. Тиражі спеціалізованих наукових журналів зазвичай складають кілька сотень примірників. Самі журнали (особливо іноземні) коштують досить дорого, і багато бібліотек, особливо університетських, не мають можливості їх купувати. У той же час відомі сайти мають більше тисячі відвідувачів щодня, а матеріали надаються або безкоштовно, або за значно меншу плату.

Розміщення в Інтернеті електронних версій статей може значно збільшити їх цитованість [29, 30].

Публікації в Інтернеті «страхують» учених від недобросовісних рецензентів. Відомі випадки, коли стаття відхиляється або затримується, а пізніше схожі результати з'являються в роботах інших авторів. Таке буває навіть із книгами.

Електронні публікації, розміщені на сайтах, з часом можуть доповнюватися новим матеріалом, розширюватися та редагуватися, і тому не настільки швидко застарівають, як публікації в звичайних друкованих журналах.

У західній науковій літературі, як в журналах, так і в книгах, досить часто зустрічаються посилання на електронні публікації та web-сайти. Для Українських наукових журналів, особливо академічних, це швидше виняток, ніж практика. Для ілюстрації цитування електронних ресурсів у науковій літературі широкого профілю наведемо кілька яскравих прикладів.

Енциклопедія [31], яка складається з більш ніж 3000 сторінок, є найбільшим у світі одностороннім джерелом з математики англійською мовою. На кожній третій–четвертій сторінці цієї книги даються посилання на електронні матеріали (наприклад, на ст. 1766 у розділі «Lindenmayer system» даються три посилання на електронні матеріали, на ст. 2310 у розділі «Polylogarithm» даються чотири посилання на електронні матеріали й т.ін.).

У довідниках з математики [32, 33] електронним математичним джерелам присвячені цілі розділи, де дається їх короткий опис і адреси в Інтернеті.

Посилання на відкриті електронні джерела дуже зручно використовувати. Єдиним обмеженням при цьому є наявність комп'ютера з доступом в Інтернет. Переважна більшість науковців зараз такими можливостями володіє. Тоді, вказавши відповідну електронну адресу, можна швидко отримати потрібний матеріал (першоджерело). Використання книг і журналів на паперових носіях має набагато більше обмежень.

Багато журналів, в основному англомовні, у даний час мають дві версії: паперову та електронну. Ці версії можуть мати різну передплату, причому електронна версія коштує дешевше. Іноді електронні версії журнальних статей виставляються в Інтернеті істотно раніше, ніж з'являється паперова версія журналу. Такої політики, наприклад, дотримується журнал «Applied Mathematical Modelling», в якому публікація електронної статті платна.

Багато навчальних курсів частково або повністю переводяться в Інтернет-форму. Це обумовлено більшою доступністю й наочністю (можуть використовуватися кольорові виділення, анімація тощо) матеріалів, розміщених в Інтернеті, а також можливістю діалогу з

навчальною програмою або викладачем. Особливо важливо це для заочного навчання студентів ВНЗ.

Перехід від паперових носіїв до електронних самим позитивним чином впливає на вирішення екологічних проблем і природоохоронних питань. Це обумовлено тим, що виробництво паперу вимагає значної кількості лісових ресурсів і звичайно включає екологічно небезпечні технології.

Використання електронних публікацій дозволяє ефективно вирішити основні проблеми бібліотек, пов'язані зі збереженням і псуванням книг і журналів, пошуком необхідної інформації й вільних площ. Зараз потужність настільних комп'ютерів дозволяє розмістити в їх пам'яті невелику бібліотеку, яка містить 20000 і більше електронних книг і статей. Комп'ютеризація бібліотек дає можливість автоматизувати пошук інформації в каталогах і дозволяє одночасно працювати над одним документом відразу декільком користувачам.

За твердженням низки експертів, у найближчі 10–20 років багато журналів повністю «перейдуть» з паперової форми в «електронну». У паперовій формі збережуться тільки відомі журнали, що мають велику передплату.

Стан розвитку технічних електронних наукових видань в Україні

Наукові видання є ваговою складовою національних документально-інформаційних ресурсів. Основна соціальна функція цих видань полягає у забезпеченні первинною науковою інформацією суспільства та ознайомленні громадян зі змістом наукової спадщини. Разом з тим, як матеріальна форма руху наукового знання, вони виконують соціально важливу функцію фіксації наукових пріоритетів і виступають засобом наукових комунікацій [34]. Для визначення оптимальних шляхів і перспектив представлення наукових видань в Інтернеті слід звернути увагу на три основні фактори, що безпосередньо впливають на даний процес: світові тенденції розміщення наукової інформації в електронному середовищі; врахування потреб нового покоління користувачів; рівень державної підтримки науково-інформаційних напрямів діяльності.

Найвагомішим фактором перспективності розвитку електронних видань можна вважати світову тенденцію подання наукової інформації, а саме постійне збільшення кількості освоєного науковими та бібліотечно-інформаційними установами сегменту мережевих ресурсів – наукових електронних журналів.

Це підтверджується статистичними даними: за перше десятиріччя XXI ст. електронних журналів нараховано 60 тис. назв, 2500 з них є оригінальними (електронними), а понад 90 % друкованих журналів уже мають електронну форму. За даними Ulrich's International Periodicals Directory на рубежі століть кількість електронних журналів зростала дуже стрімко: у 1991 р. нараховано 27 назв; близько 2 тис. – у 1996 р.; майже 7 тис. – у 1998 р.; до 11 тис. – у 1999 р.; понад 15 тис. – у 2003 р.; 45 тис. – у 2006 р.; понад 60 тис. – у 2009 р. [35].

Україна не стоїть пообіч даного процесу. Пріоритетним проектом надання наукової інформації в електронному сегменті є загальнодержавний депозитарій «Наукова періодика України», який був започаткований відповідно до постанови Президії НАН України від 05.04.2006 р. № 96 «Про організацію мережевого інформаційного забезпечення наукових досліджень». Основним напрямом розвитку проекту є включення інформаційних ресурсів порталу до міжнародної системи наукових електронних комунікацій.

Додатковий поштовх для розвитку проекту дав спільний наказ ВАК України та НАН України від 07.07.2008 р. № 436/311, яким, з метою забезпечення якісно нового рівня повноти й оперативності задоволення інформаційних потреб суспільства у знаннях, вдосконалення механізму оприлюднення творчого доробку науковців, був затверджений порядок передавання електронних копій періодичних друкованих наукових видань на зберігання до Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

І якщо на квітень 2008 р. на порталі було розміщено інформацію про 452 журнали та збірники наукових праць, лише 10 % з яких було надано з повними текстами статей, безпосередньо на сайті Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського або на сайті відповідної наукової установи, вищого навчального закладу тощо, то на сьогодні зібрання «Наукова періодика України» є загальнодержавним депозитарієм електронних копій журналів і збірників наукових праць України і містить понад 250 тис. електронних копій статей з більш як 1300 часописів. Лише за добу фіксується понад 280 тис. звернень користувачів до електронних копій періодичних видань (<http://nbuv.gov.ua/portal/stat.html>).

Нормативно-правовими документами для започаткування електронного видання є «Положення про електронні наукові фахові видання» [36] та Наказ ВАК України «Про затвердження Порядку внесення електронних наукових фахових видань до Переліку наукових фахових видань, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт» [37], де викладені основні вимоги до них. Згідно з Положенням [36], Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського та Національна парламентська бібліотека України створюють зведений електронний каталог статей з усіх видань, представляють його в Інтернеті на своїх веб-сайтах, здійснюють зберігання видань, включення інформації про статті з них до загальнодержавної реферативної бази даних, розміщення видань на сайті та забезпечення безкоштовного доступу до електронного каталогу та повних текстів публікацій.

2008 року у даному проекті брали участь 14 наукових періодичних та продовжуваних видань, 2010 р. – 28 видань, 2012 р. – 32 видання, засновниками яких є вищі навчальні заклади (університети, академії) різного відомчого підпорядкування, наукові установи академії педагогічних і медичних наук України тощо.

На сьогодні наказом ВАК України до переліку фахових видань внесено 32 електронних журнали з наступних галузей наук:

- з економічних наук – сім видань;
- з педагогічних наук – сім видань;
- з технічних наук – шість видань;
- з державного управління – шість видань;
- з юридичних наук – три видання;
- з медичних наук – три видання;
- із сільськогосподарських та біологічних наук – три видання.

Ці дані підтверджують перспективність створення нового наукового журналу саме з технічного напрямку, який буде висвітлювати напрями створення та використання інформаційних технологій у навчанні, тобто результати досліджень, які проводяться на перетині двох галузей наук – технічних та педагогічних.

На думку деяких експертів, незабаром друковані видання можуть просто припинити своє існування. Хоча боротьба друкованих та електронних видань ще не завершилася, важко точно сказати, яка зі сторін візьме верх. Тому дуже важливо правильно побудувати ефективну роботу із заснування власного технічного електронного наукового журналу.

Перспективні форми наукової комунікації для створення наукового електронного видання

Науковий журнал – один з найважливіших інструментів для здійснення наукової комунікації між науковцями і фахівцями в інтересах їх професійної діяльності. Підготовка та видання наукового журналу – це тривалий і трудомісткий процес, що вимагає професійних знань і навичок, у якому бере участь ціла низка фахівців: автори, рецензенти, редактори, спеціаліст з технічної підтримки сайту, технічні секретарі, коректори, перекладачі тощо. Тому приступаючи до розробки нового електронного журналу, необхідно розробити певну стратегію, визначити шляхи створення перспективного та якісного інформаційного продукту.

Найголовнішою й найскладнішою умовою для успішного існування наукового видання є тематичне спрямування журналу.

У сучасних умовах, коли наука стала безпосередньою продуктивною силою, коли наукоємність виробництва є одним із головних чинників науково-технічного прогресу, виникає потреба у науково-практичному виданні. Такий журнал призначено для фахівців, чия професійна діяльність ґрунтується на результатах наукових досліджень, вимагає оцінювання практичного досвіду на теоретичному рівні й пов'язана з упровадженням наукових розробок у практику.

Поряд із результатами наукових досліджень у них викладаються хід і методи проведення досліджень, обговорюються проблеми науково-технічного, соціального, екологічного напрямку. Розглядаються аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, при підготовці фахівців технічних спеціальностей. Читачами такого науково-практичного журналу є, перш за все, наукові співробітники всіх рівнів, що працюють як у системі Академічної науки, так і в системі вищої школи. До категорії читачів належать також викладачі, фахівці галузевих підприємств і проектних інститутів.

Іншим, не менш важливим чинником для успішного розвитку журналу є популяризація (реклама) наукового видання. Якою б унікальною та інформативною не була стаття, її необхідно якісно подати. Оскільки журнал буде розміщено в мережі Інтернет, яка є найбільш доступним сучасним засобом отримання інформації, необхідно застосувати сучасні методи та засоби створення сайту. Він повинен мати якісний дизайн, продуману структуру, необхідне та достатнє інформаційне наповнення, динамічну інформацію.

Щоб потенційний читач дізнався про існування журналу, до нього ще потрібно «достукатися» особисто.

Найбільш ефективно вибудовувати комунікації з науковцями та потенційними читачами дозволяє надання інформаційної підтримки тематичним конференціям, семінарам, а також відвідування та прийняття участі у спеціалізованих виставках. Необхідно обов'язково здійснювати персональну розсилку про планові виходи номерів журналу по базі даних науковців, яку інститут використовує для запрошення до участі у наукових конференціях.

Також дуже важливим є зворотній зв'язок із читачами. При розповсюдженні наукових видань завжди важливо підтримувати діалог з потенційним читачем. Особистий контакт не замінить жодний маркетинговий метод залучення науковців до публікування. Журнал повинен підтримувати взаємодію з відвідувачами сайту. Повинна постійно діяти рубрика «обговорення», або «наукова дискусія». Або можна реалізувати цей діалог у формі електронного форуму, де відбувається організоване спілкування груп за інтересами і де кожний учасник має право розмістити для загального обговорення будь-яке міркування, що виникли у нього при знайомстві з роботою автора.

Ще одна важлива форма взаємодії – підписка на новини або події, що відбуваються на сайті. Необхідно надати можливість будь-якому відвідувачу сайту журналу залишити там свою електронну адресу, в результаті чого він буде автоматично отримувати електронні сповіщення про події, що відбуваються на сайті.

Наявність наукового періодичного видання в Інтернеті робить його надбанням світової наукової спільноти, тому важливим постає питання «широти аудиторії», або мови статті. У журналах можна публікувати статті трьома мовами, але, як правило, більшість матеріалів є україномовними. Таким чином, іноземним науковцям дуже важко (практично неможливо)

дізнатися про результати досліджень українських учених, оскільки перекладати статті з української мови на російську або англійську за допомогою перекладача, наприклад, у системі Google, недоцільно. Як висновок зазначимо, що необхідною умовою інтеграції нового наукового видання у світовий інформаційний простір є його відповідність критеріям щодо структурованості та змістовності статей і підготовка їх російсько- або англійськомовних версій, що сприятиме розширенню аудиторії користувачів і цитованості авторів.

У науковій періодиці є одна важлива перевага – вона менш схильна до коливань ринку, з точки зору обсягів продажу. Але кожний науковий журнал потребує підвищення свого рейтингу. Тому усі статті, які публікуватимуться у журналі, повинні відповідати Міжнародним та Державним стандартам щодо їх оформлення та надання бібліографічних посилань. Це дасть змогу згодом увійти до наукових та наукометричних баз даних наукових видань.

ВИСНОВКИ. Наукові журнали належать до видань, що мають істотний вплив на суспільство. Їх функціональне призначення, крім загального, про яке зазначалося у роботі, включає в себе конкретні завдання поєднання науки з виробничими та освітніми технологіями шляхом використання сучасних інформаційних технологій, їх обґрунтування, розробку, запровадження. На сьогодні ми бачимо, що стрімкий розвиток електронних видань і створення власного інформаційного ресурсу, а саме електронного науково-практичного журналу, є актуальним і перспективним.

Необхідно активно брати участь у пошуках того напрямку, в якому піде розвиток електронного видання, шукати шляхи взаємодії з дослідниками та користувачами наукової інформації, розробляти електронні формати та інтерфейси презентації власних досліджень. Заснування нового електронного наукового журналу забезпечить доступ до наукових публікацій усієї наукової спільноти; створить можливість для обговорення спільних проблем та пошуку шляхів їх вирішення і компромісів; надасть вченим, які працюють у спільних з нами напрямках, але в ізольованих регіонах або інших країнах, реальну можливість друкувати свої матеріали та отримувати нову інформацію для подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Information Society Technologies Programme [електронний ресурс]. – Режим доступу: www.cordis.lu/ist/home.html.
2. Final evaluation of the INFO2000 Programme, European Commission Directorate General for the Information Society [електронний ресурс]. – Luxembourg, 2000. – 24 p. – Режим доступу: www.cordis.lu/content/
3. Promise Promotion of Information Society in Europe. Intermediate program evaluation, 2000. – 107 p. – Режим доступу: www.ispo.cec.be/promotion/i_promise.html
4. Europe 2002. An Information Society for All [електронний ресурс]. – Brussels, 14.6.2000. – 30 p. – Режим доступу: http://europa.eu.int/comm/information_society/europe/
5. Пілат О. Становище електронних видань у сучасному медіасвіті з погляду регламентації [електронний ресурс] // Комп'ютерні технології друкарства. Наукове видання. – Львів, 2010. – Вип. 23. – С. 174. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/ktd/2010_23/pilat.pdf
6. Вуль В.А. Электронные издания: Учебник. – М.–СПб.: Изд-во «Петербургский институт печати», 2001. – 308 с.
7. Антоненко І., Баркова О. Електронні ресурси як об'єкт каталогізації: історія питання, термінологія, форматне забезпечення // Бібліотечний вісник. – 2004. – № 2. – С. 11–22.
8. Закревська О. Електронні видання: процеси стандартизації і проблеми бібліографічного опису // Наукові записки Інституту журналістики. – К., 2006. – Т. 28. – 178 с.

9. Бібліографічний опис у списку використаних джерел. Загальні вимоги і правила складання: СТП 1.02–2002 [електронний ресурс]. – ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – Режим доступу: <http://www.franko.lviv.ua/Geninf/bibliog.htm>.
10. Полянин А.Д., Журов А.И. Электронные публикации и научно-образовательные ресурсы интернета // Изв. Саратов. ун-та. Сер. «Математика. Механика. Информатика». – 2008. – Т. 8. – Вып. 4. – С. 61–79.
11. Агеев В.Н. Электронная книга: новое средство социальной коммуникации. – М.: Мир книги, 1997. – С. 98.
12. ISO 9707:1991 Information and documentation – Statistics on the production and distribution of books, newspapers, periodicals and electronic publications [електронний ресурс]. – TC 46/SC8/WG 2. – 1991. – 13 p. – Режим доступу: <http://www.iso.ch/iso/en/CatalogueDetailPage.CatalogueDetail?CSNUM=BER=17564&ICS1=1>. – Title from the screen
13. ГОСТ 7.83–2001. Электронные издания: Основные виды и выходные сведения: Межгосударственный стандарт. – Минск: Межгосударственный совет по стандартизации, метрологии и сертификации, 2002. – 13 с.
14. Антопольский А.Б., Вигурский К.В. Электронные издания: проблемы и решения [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kursnet.ru/~kenti/38/7.html>.
15. Стандарты по издательскому делу / Сост.: А.А. Джиго, С.Ю. Калинин. – М.: Юрист, 1998. – 376 с.
16. Кэннигхэм С. Электронные издания в науке и технике [електронний ресурс]. – 1998. – Режим доступу: <http://www.osp.ru/os/1996/05/34.html>
17. Положення «Про присвоєння вчених звань професор і доцент Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського» [електронний ресурс]. Офіційний сайт КрНУ. – 2013. – Режим доступу: http://www.kdu.edu.ua/new/vchena_rada.php#polozhz.
18. Наказ МОНмолодьспорт № 1112 від 17.10.12 р. «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/1421->
19. Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника [електронний ресурс] // Постанова Кабінету Міністрів України № 423 від 07.03.2007. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/423-2007-%D0%BF>
20. ДСТУ 3017–95. – Державний стандарт України «Видання. Основні види. Терміни та визначення» [електронний ресурс]. – Держспоживстандарт України, 1995. – 34 с. – Режим доступу: <http://normativ.ucoz.org/load/3-1-0-65>
21. ДСТУ 7157:2010 – Інформація та документація. Електронні видання. Основні види та вихідні відомості [електронний ресурс]. – Держспоживстандарт України, 2010. – 14 с. – Режим доступу: http://normativ.ucoz.org/_ld/3/323_7157.pdf
22. ДСТУ 4861:2007 – Видання. Вихідні відомості [електронний ресурс]. – Держспоживстандарт України, 2007. – 46 с. – Режим доступу: http://library.donntu.edu.ua/vam_avtory/D4861-2007.pdf
23. Литвинова Н.Н. Научные публикации в Интернете: соотношение ограниченного (платного) и свободного доступов [електронний ресурс]. – 2007. – Режим доступу: <http://eqworld.ipmnet.ru/ru/info/sci-edu/Litvinova2005.htm>
24. W. Lawrence. On line or invisible, Nature [електронний ресурс]. – 2001. – Iss. 411. – № 6837. – P. 521. – Режим доступу: <http://citeseer.ist.psu.edu/online-nature01/>
25. Эпштейн В.Л. Как увеличить индекс цитирования научной публикации [електронний ресурс] // Проблемы управления. – 2006. – № 6. – Режим доступу: <http://citation.extratext.ru/>

26. Горбунов-Посадов М.М. Интернет-активность как обязанность ученого // Информационные технологии и вычислительные системы [электронный ресурс]. – 2007. – № 3. – С. 88–93. – Режим доступу: <http://keldysh.ru/gorbunov/duty.htm>
27. Полилова Т.А. Инфраструктура научных публикаций [электронный ресурс] // Препринты ИПМ им. М.В. Келдыша. – 2009. – № 15. – 30 с. – Режим доступу: <http://library.keldysh.ru/preprint.asp?id=2009-15>
28. Кучма И. Право первой ночи? Открытый доступ! [электронный ресурс] // Зеркало недели. – 2004. – № 11. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/Articles/2004/04ki-od.html>
29. Holoviak J., Seitter K. Transcending the Limitations of the Printed Page // Journal of Electronic Publishing [электронный ресурс]. – 1998. – Iss. 1. – № 3. – Режим доступу: (<http://www.press.umich.edu/jep/03-01/EI.html>).
30. Дженчураев Н. Научные электронные журналы – новые возможности [электронный ресурс]. – 2004. – Режим доступу: (<http://emag.host.net/kg/opps.html>).
31. Weisstein E.W. CRC Concise Encyclopedia of Mathematics, 2nd Edition [электронный ресурс]. – Boca Raton: Chapman & Hall/CRC Press, 2003. – P. 3252. – Режим доступу: <http://www.ebook.downappz.com/?page=book&id=48300>
32. Zwillinger D.. CRC Standard Mathematical Tables and Formulae, 31st Edition. [электронный ресурс]. – Boca Raton: Chapman & Hall/CRC Press, 2003. – P. 912. – Режим доступу: books.google.com/
33. Polyanin A.D., Manzhirov A.V. Handbook of Mathematics for Engineers and Scientists. [электронный ресурс]. – Boca Raton: Chapman & Hall/CRC Press, 2007. – P. 1543. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/29465/>
34. Воскобойнікова-Гузєва О. Наукові видання у фонді Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського: монографія / наук. ред. О.С. Онищенко; НАН України. Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – Київ, 2004. – 179 с.
35. Ярошенко Т.О. Електронні журнали в системі інформаційних ресурсів бібліотеки: монографія. – К.: Знання, 2010. – 215 с.
36. Наказ МОН України, НАН України, ВАК України від 30.09.2004 р. № 768/431/547 «Положення про електронні наукові фахові видання» [электронный ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/law/04_vydan.html
37. Наказ ВАК України від 23.03.2005 Р. № 149 «Про затвердження Порядку внесення електронних наукових фахових видань до Переліку наукових фахових видань, в яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт» [электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/law/05vakelvydan.pdf>

FEASIBILITY STUDY OF ELECTRONIC SCIENTIFIC AND TECHNICAL JOURNAL CREATION

O. Chorny, S. Romanenko

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

vul. Pershotravneva, 20, Kremenchuk, 39600, Ukraine. E-mail: svetrom@list.ru

The article presents an analysis of the development and regulatory basis for creation electronic publications. Their classification has been described. Has been researched directions of the Internet publications development as scientific publications. The components of the electronic edition elements have been identified, their advantages over printed editions. Current state of technical electronic scientific publications in Ukraine have been investigated and future forms of scientific communication for create own scientific electronic publications have been offered.

Key words: electronic publication, internet publication, internet communication, information resource.

REFERENCES

1. *Information Society Technologies Programme* [Online resource]. – Available at: www.cordis.lu/ist/home.html.
2. *Final evaluation of the INFO2000 Programme, European Commission Directorate General for the Information Society* [Online resource]. – Luxembourg, 2000. – 24 p. – Available at: www.cordis.lu/content/
3. *Promise Promotion of Information Society in Europe. Intermediate program evaluation*, 2000. – 107 p. – Available at: www.ispo.cec.be/promotion/i_promise.html
4. Europe 2002. *An Information Society for All* [Online resource]. – Brussels, 14.6.2000. – 30 p. – Available at: http://europa.eu.int/comm/information_society/eeurope/
5. Pilate A. The situation in today's electronic publications media space in terms of regulation [Online resource] // *Computer Technology Printing. Research publication*. – Lviv, 2010. – Iss. 23. – P. 174. – Available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/ktd/2010_23/pilat.pdf
6. Vul V.A. *Electronic publishing: A Textbook*. – Moscow–St. Petersburg: Publishing House "St. Petersburg Institute of Press", 2001. – 308 p. [in Russian]
7. Antonenko I., Barkov A. *Electronic Resources Cataloging as an object: Background, terminology*, Aspect Software // *Library Journal*. – 2004. – № 2. – PP. 11–22. [in Ukrainian]
8. Zakrevska A. Electronic edition: standardization of processes and problems of bibliographic description // *Scientific Notes of the Institute of Journalism*. – Kyiv, 2006. –Т. 28. – 178 p. [in Ukrainian]
9. Bibliographic description in the list of sources used. General requirements and regulations for the: STP 1.02–2002 [Online resource]. – Ivan Franko National University of Lviv, 2002. – Available at: <http://www.franko.lviv.ua/Geninf/bibliog.htm>. [in Ukrainian]
10. Polyaniin A.D., Zhurov A.I. Electronic publications and scientific and educational resources internet // *Proceedings of the Saratov University. Series "Mathematics. Mechanics. Informatics"*. – 2008. – Vol. 8. – Iss. 4. – PP. 61–79. [in Russian]
11. Ageyev V.N. *E-book: a new means of social communication*. – Moscow: Mir knigi, 1997. – P. 98. [in Russian]
12. ISO 9707:1991 *Information and documentation – Statistics on the production and distribution of books, newspapers, periodicals and electronic publications* [Online resource]. – TC 46/SC8/WG 2. – 1991. – 13 p. – Available at: <http://www.iso.ch/iso/en/CatalogueDetailPage.CatalogueDetail?CSNUMBER=17564&ICS1=1>. – Title from the screen
13. GOST 7.83–2001. *Electronic editions: Essential and output information: Interstate standard*. – Minsk: the Interstate Council for Standardization, Metrology and Certification, 2002. – 13 p. [in Russian]
14. Antopolsky A.B., Vigurskii K.V. *Electronic publishing: problems and solutions* – Available at: <http://www.kursnet.ru/~kenti/38/7.html>. [in Russian]
15. *Standards for publishing / Comp.:* A.A. Dzhigo, S.J. Kalinin. – M.: Yurist, 1998. – 376 p. [in Russian]
16. Kennighem C. *Electronic Publishing in Science and Technology* [Online resource]. – 1998. – Available at: <http://www.osp.ru/os/1996/05/34.html> [in Russian]
17. Regulation "On conferring scientific degrees and Associate Professor National University of Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University" [Online resource]. Official Site KrNU. – 2013. – Available at: http://www.kdu.edu.ua/new/vchena_rada.php#polozhz. [in Ukrainian]
18. Order of promotion from 10.17.12 № 1112 "On the publication of the results of theses for the degree of doctor and candidate of sciences" [Online resource]. – Available at: <http://www.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/1421-> [in Ukrainian]

19. *Procedure for awarding degrees and the academic rank of Senior Scientist* [Online resource] // The Cabinet of Ministers of Ukraine № 423 from 07.03.2007. – Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/423-2007-%D0%BF> [in Ukrainian]
20. GOST 3017–95. – *State Standard of Ukraine "Edition. The main types. Terms and definitions"* [Online resource]. – State Committee of Ukraine, 1995. – 34 p. – Available at: <http://normativ.ucoz.org/load/3-1-0-65> [in Ukrainian]
21. DSTU 7157:2010 – *Information and documentation. Electronic edition. Basic types and output data* [Online resource]. – State Committee of Ukraine, 2010. – 14 p. – Available at: http://normativ.ucoz.org/_ld/3/323_7157.pdf [in Ukrainian]
22. DSTU 4861:2007 – *Edition. Original data* [Online resource]. – State Committee of Ukraine, 2007. – 46 p. – Available at: http://library.donntu.edu.ua/vam_avtory/D4861-2007.pdf [in Ukrainian]
23. Litvinov N.N. *Scientific publications on the Internet: the ratio of the limited (paid) and free access* [Online resource]. – 2007. – Available at: <http://eqworld.ipmnet.ru/ru/info/sci-edu/Litvinova2005.htm> [in Russian]
24. Lawrence W. *On line or invisible*, Nature [Online resource]. – 2001. – Iss. 411. – № 6837. – P. 521. – c: <http://citeseer.ist.psu.edu/online-nature01/>
25. Epstein W.L. How to increase the citation index of scientific publications [Online resource] // *Problems of management*. – 2006. – № 6. – Available at: <http://citation.extratext.ru/>
26. Gorbunov-Posadov M.M. *Internet activity as a duty of the scientist // Information technology and computer systems* [Online resource]. – 2007. – № 3. – PP. 88–93. – Available at: <http://keldysh.ru/gorbunov/duty.htm> [in Russian]
27. Polilova T.A. *Infrastructure research publications* [Online resource] / Preprint. M.V. Keldysh. – 2009. – № 15. – 30. – Available at: <http://library.keldysh.ru/preprint.asp?id=2009-15> [in Russian]
28. Kuchma I. The right of the first night? Open Access! [Online resource] // *Mirror of the week*. – 2004. – № 11. – Available at: <http://nbuv.gov.ua/Articles/2004/04ki-od.html> [in Russian]
29. Holoviak J., Seitter K. Transcending the Limitations of the Printed Page // *Journal of Electronic Publishing* [Online resource]. – 1998. – Iss. 1. – № 3. – Available at: (<http://www.press.umich.edu/jep/03-01/EI.html>).
30. Dzhenchuraev N. *Scientific Digital Magazines – New Opportunities* [Online resource]. – 2004. – Available at: (<http://emag.host.net/kg/opps.html>). [in Russian]
31. Weisstein E.W. *CRC Concise Encyclopedia of Mathematics*, 2nd Edition [Online resource]. – Boca Raton: Chapman & Hall/CRC Press, 2003. – P. 3252. – Available at: <http://www.ebook.downappz.com/?page=book&id=48300>
32. Zwillinger D.. *CRC Standard Mathematical Tables and Formulae*, 31st Edition. [Online resource]. – Boca Raton: Chapman & Hall/CRC Press, 2003. – P. 912. – Available at: books.google.com/
33. Polyinin A.D., Manzhurov A.V. *Handbook of Mathematics for Engineers and Scientists*. [Online resource]. – Boca Raton: Chapman & Hall/CRC Press, 2007. – P. 1543. – Available at: <http://www.twirpx.com/file/29465/>
34. Voskoboynikova-Guzeva A. *Scientific publications in the National Library of Ukraine named after V.I. Vernadsky*: Monograph / Research Editor O.S. Onishchenko, Academy of Sciences of Ukraine. National Library of Ukraine named after V.I. Vernadsky. – Kyiv, 2004. – 179 p. [in Ukrainian]
35. Yaroshenko T.O. *Electronic Journals in the Information Resources*: monograph. – Kyiv: Znannya, 2010. – 215 p. [in Ukrainian]

36. *Order of the Ministry of Education of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine, HAC of Ukraine of 30.09.2004, № 768/431/547 «Regulations on Electronic Scientific publications»* [Online resource]. – Available at: http://www.nbu.gov.ua/law/04_vydan.html [in Ukrainian]

37. *Order HAC of Ukraine of 23.03.2005, № 149 "On approval of the introduction of electronic academic editions to the list of academic editions, which can publish the main results of theses"* [Online resource]. – Available at: <http://www.nbu.gov.ua/law/05vakelvydan.pdf>. [in Ukrainian]

Чорний Олексій Петрович,
д.т.н., професор,
директор Інституту електромеханіки, енергозбереження і систем управління КрНУ,
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600, Україна,
Тел. (05366) 3-11-47.
E-mail: apch@kdu.edu.ua

Романенко Світлана Степанівна,
асистент кафедри «Системи автоматичного управління та електропривод» КрНУ,
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600, Україна,
Тел. (05366) 3-11-47,
E-mail: svetrom@list.ru

Стаття надійшла 30.09.2013
Рекомендовано до друку
д.пед.н., проф. Поясок Т.Б.